licto corpe sup ignē. Qō hypolitus mane
rapuit z cū. Justino pbro in agro verano
ꝓditū aromatib⁹ sepeliuit. ¶ Tercio cōsiō
renus gloriā quā assecutus est beat⁹ Lau
rent⁹ p⁹ susceptū martyriū z ille que in ce
lis est z nobis est impscrutabilis obmissa
tm̄ ad eā dirigamus mentē quā tribuit il
li deus in sua eccl'ia militante fecit quidē
deus sanctū suū martyrē in multis mira
culis choruscare: de ḋbus p deuotōne nr̄a
aliq̄ pauca narremus. Refert Greg⁹. turo
nensis. q dū quidā sacerdos quandā eccle
siā sctī Laurentij repararet z trabes que
dā nimiū breuis esset. rogauit beatū Lau
rentiū vt qui pauper fouerat ḋie inopie sū
ueniret. Que subito sic excreuit vt ps non
modica abundaret. Quā partē sacerdos
minutatim incidit. z mlt'as inde infirmi
tates sanabat. Quidā insup presbyter no
mine Santulus bti Laurentij ecc'liam a
longobardis incensaz reparare volēs ar
tifices multos ꝓduxit. Quadam aūt vice
dū quid eis apponeret nō haberet p̄missa
oro ne respexit in clibanū z ibidē candidis
simū panē inuenit. Sed cū vix ad vni⁹ pn
dij esuz trib⁹ plonis sufficere videret Lau
rent⁹ artifices suos nolēs deficere sic p̄di
ctū panē mlt'iplicari fecit q in alimentuz
decē dierū oparijs cūctis suffecit. Sunt et
alia bu⁹ sancti miracula que causa breui
tatis omittim⁹. igit' deuotōe qua possum⁵
beatū Laurentiū deprecemur vt sua inter
cessione nos dignos efficiat q̄ mediāte per
uenire valeamus ad illā gloriā sempiter
nā in qua ipe letat' cuz dño Jesu xpo. Cui
sit honor z gloria in sec'la sec'ōr. Amen.

¶ Sermo. LV. de sancto Augustino p̄cla
rissimo luie ecclesie sancte dei.

Cristus purgauit pec
cata ipius z exaltauit in eternū
cornu ei⁹. Sapientis sūt verba
ista original'. Eccl. xlvij. ca. Ex
omni pte resonāt laudes eximie Augustini
doctoris prestātissimi. Tanta ex verbo il
larū copia est vt nō nisi lōgissimis oroni
bus explicari queant. verū tamē ne in solē
nitate ipius ab eius deuorōne mēs nostra
lesinet aliq̄ de ipso pre celebratissimo bre
uiter disseremus. Gaudēt quippe breuita
te moderni. vt notat' ff. q metus cau. l. i. E
ḋ appellatōi bu. l. ampliorē. §. i refutatorīs
Colligemusq̄ aliq̄ ex mlt'is q̄ sctī Augu
stini z merita z glorā exprimūt verba sapi
entis in themate in q̄bus tria mysteria de
beato Augustino distinguemus.

¶ Primū dicit' conuersionis.

¶ Secundū cōmendatōnis.

¶ Tercium magnificatōnis.

¶ De cōuersione beati Augustini z ḋ his
que induxerūt eū ad heresim z de erroribꝫ
manicheorum. Ca. I.

Primū mysteriū decla
randū de beato Augustino di
cit' ꝓuersionis de quo dicit' xp̄s
purgauit peccata ipius. hoc vti
q̄ factū fuit. dū relicta vanitate p̄hoy. ab
iectaq̄ impijssima heresi manicheorum in
christum pfecte credidit z sacrū baptisma
suscepit ad quod plenius intelligendum
tria in hac pte dubia ponemus.

¶ Primū que fuerint cause Augustinum
ad heresim manicheoꝝ inducentes.

¶ Secundū qui sunt manicheoꝝ errores
principales z detestandi.

¶ Terciū que fuerūt media ad pniam et
ꝓuersionē Augustini coopantia.

¶ Ad primuz dubiū respondemus q fue
rint tres cause p̄cipue que induxerūt Au
gustinū in errores manicheoꝝ. Prima di
cit' intellectus existimatio. Secunda affe
ctus inordinatio. Tercia cordis obdura
tio. ¶ Prima causa fuit existimatio intelle
ctus, habuit nanq̄ ex dono nature tantaz
ingenij sublimitatē tantūq̄ intellectus a
cumē vt videat' q̄dā modo impossibile qō
ipse de se in veritate fatet'. Ait em̄ sic in li.
ꝓfessionū: Omnes libros artiuz q̄s libera
les vocant tunc nequissimus cupiditatuz
iniquarū seruus p meipm legi z intellexi
quoscunq̄ legere potuit. Quicquid em̄ ē
de arte disserendi z loquendi. Quicq̄d de
dimensionibus figurarū z de musicis z ḋ
numeris sine magna difficultate nl'o ho
minū tradente intellexi. Scis tu domine
deus meus q celeritas intelligendi z disce
di acumen donū tuum est. sed non inde sa
crificabam tibi. hoc ideo sic concludit qm̄
non se humiliabat deo neq̄ scripturis san
ctis prebere volebat assensū. Et vt Berū

sup Can. asserit. Supbo loco veritas non videt. Et sup illud Hieremie. xlix. arrogantia tua et supbia cordis tui decepit te. Glosa. omnis hereticus arrogans qz supbia facit hereticū nō ignorātia. Greg. in sup dicit Tanto a dei luce supbi longe sunt quāto apud se hūiles nō sūt. Ad hanc itaqz demētiā supbi deueniūt vt intellectū eorū minime limitatū arbitrent credūtqz illuz ꝓpria vt attingere posse omnia intelligibilia. Sic et August. putabat se absqz deo suo intellectu oia penetrare. ob qd sinebat eum deus ruere in tenebras errorū. vñ in lib. ꝓfess. loquēs ad deū dicit. tumore meo sperabar te et nimis inflata facies claudebat oculos meos. Et iterū in codē lib. instituit aiuz intendere in scripturis sacris: sed visa est mihi scriptura indigna quā tuliane dignitate comparem. Tumor em̄ mentis fugiebat modū eius. Illa aūt erat q̄ crescere cuz paruulis. sz ego dedignabar eē paruulus et tumidus fastu grandis mihi videbar.

¶ Secunda causa que induxit augustinū in errores fuit affectus iordinatio. inclinauerat q̄ppe affectū suuz inordinate ad ista tpalia bona ad diuitias ad gloriā vanaz et sublia. Nam de chartagine romā et de roma mediolanū grexit. vt rhetoricā venderet illam scz legendo et sue cupiditati et glie satz faceret. vnde ipe ait in lib. ꝓfessio. Docebā artē rhetoricā et victoriosaz loquacitatem victus cupiditate videbā. Et iterū in eodē lib. Exalabant nebule de limosa cōcupiscentia carnis et scatebra pubertatz et obnubilabāt cor meū vt nō discerneret serenitas dulcedinis a caligine libidinis. Adhuc em̄ tanto ardore ad hec tpalia inflāmāt vt omno ceci facti in varios labant errores hij licet interdū christianos suo ore se fore dicant. tamē in corde nil credūt de vita futura. nec penas timēt. neqz desiderant gloriā sempiternā. ¶ Tercia causa que induxit augusti. in errores dicit cordis obduratio: vocatus nanqz a deo mirocies et tacet gra illi nolebat agere cor suū. imo claudebat illud. vñ in lib. ꝓfess. dicebat. Vocasti me et nō erat qui respōderet tibi dicēti mihi. Surge q̄ dormis et exurge a mortuis. ligat em̄ erā nō alieno ferro sz mea ferrea volūtate. Voluebat ḡ Aug. in ꝓditissimis erroribꝫ manicheorū necnō et aliorum Naz ad has nugas adductus est vt arborem fici plorare diceret: cū ab ea ficus vl folū tolerēt. ¶ Secundū dubiū fuit: q̄ sit manicheorū errores ꝓncipales et deceptādiret ad ꝗ dicim̄ q̄ sunt tres.

¶ Primus est ꝓtra principij vnitatē.

¶ Secūs ꝗ incarnatōis xpi veritatē.

¶ Tercius ꝗ legis antique veritatē.

¶ Primus error manicheorū est ꝗ ꝓncipij vnitatē. nā vt dr in. ca. i. de sūma trini. et fide catho^ca vnū vniuersorū ꝓncipiū. Quod Aristo. et phi. viij. Phisicorū. vnū mouens et in lib. de causis vnā primā causā. et in. xij methaphisice. vnū ꝓncipē appellat. Sz augusti. cōscribit in lib. de natura boni. manichei duo ꝓncipia ponūt vnū mali aliud boni vnus fm eos ꝓnceps lucis est. Cui^9 habitatio regio lucis sup ista visibilia. Alter est ꝓnceps tenebrarū ex aduerso: cuius habitatio ē regio tenebrarū. et vterqz princeps habet ꝓpl'm suū et a principio tenebrarū dicunt esse corruptibilia et mutabilia. Iste error valde ꝓtumeliosus est. et creatori et creaturis. Creatori q̄ppe qz magnā ꝑtem sui regni et glie sue aufert ei dñm creaturarū visibiliū alteri tribuit. Creaturzeti az cōtumeliosus ē. q̄s retrahit a dño tā honorabili et subdit eas tā vili seruituti. vt est seruitus dyaboli. Sed vt appareat huius erroris falsitas subdem^9 autoritates et rōnes quibus iunitir vt sic debilitas eius facilius corruat. Arguūt ergo primo manichei quia Math. vi. ca. dixit xps. Nemo potest duobus dñis seruire. vocans dyabolum dñm eo q̄ ipse sit dñs mundi. vt ipsi aiūt. ergo ipe est deus vel creator ipius. Sed argumentū nō concludit. cuz reges gentiū dominent. Luc. xxij. sed tamē non sunt dij vel creatores. Secundo arguunt quia Math. vij. c. scribit. Non potest arbor bona fructus malos facere. Ex quo inferūt. ergo mala nō possunt esse ab eodem principio a quo sunt bona. Ergo sunt duo principia vnū bonorū aliud malorū. Quibus respondemus q̄ licet arbor bona non faciat malū fructum tamen nihil ꝓhibet fructū quē arbor bona produxit posse putrefieri et corrumpi. et nemo adeo fatuus ē vt cū videt diuersa pira in archa vel ī mē-

sa. quoꝝ alia putrida sunt: alia sana q̃ p/
ter hoc non credit ea non posse esse ex ea
dem arbore. nec aliquis credat duas mu/
lieres nõ posse habere vnã matrẽ. eo q̃ vna
virgo alia corrupta. Sic nihil phibet dya
bolum esse bonũ creatõe ⁊ factum a deo:
malũ ꝯo sua voluntate. ¶ Tercio arguũt
manichei q̃a Joh. viij. c. scribit. vos ex pa
tre dyabolo estis. ergo dyabolus ẽ creator
illoꝝ: quibus verba illa sic dicta sunt. Re/
spondet q̃ nõ sequit. nã pater ꝯ aliquis al
terius. vel qꝛ ab eo hꝫ substantiã. vel quia
ab eo habet mores suscipiẽdi et doctrinaꝫ
vel imitãdo vitam. ℔ scõdo modo dyabol⁹
erat pater phariseoꝝ. ¶ Quarto arguũt Jo
hãnis. xiiij. xp̃s dixit de dyabolo. venit em̃
p̃nceps mũdi hui⁹ ⁊ in me nõ habet quic
q̃: dyabolus p̃nceps mũdi vocat. g̃ mun/
dus est ab eo. rñdet q̃ nõ omnes p̃ncipes st
dij vel creatores. p̃terea ipe princeps erat
vsurpatõe. vñ iudicio a mũdo erat eijciẽ/
dus. fm illud Joh. xij. Nũc iudiciũ ẽ mũ/
di. nunc p̃nceps mũdi hui⁹ eijcietur foras.
¶ Quinto arguũt qꝛ Joh. xviij. dixit xp̃s.
Regnũ meũ nõ est de h̃ mõdo. g̃ xp̃s nõ est
rex hui⁹ mũdi: ergo mund⁹ ẽ regnũ dyabo
li. Rñdet q̃ regnũ xp̃i fideles vocant. qui
nõ sũt de h̃ mũdo. qꝛ nõ sũt dediti munda
nis sũt tñ in mũdo sed q̃ exulãtes ⁊ et̃nuꝫ
dei desiderãtes. ¶ Sexto arguũt. qꝛ apl's
ij. ad Choꝝ. iiij. c. ait. Deus hui⁹ seculi ex/
cecauit mẽtes infidelium. dyabolus g̃ ds hu
ius seli este. Rñdet q̃ dyabolus nũcupatõe
deus est vel dñs ⁊ nõ fm veritatẽ. Nam ⁊
venter ds vocat ad Philipp. iij. ca. quoꝝuꝫ
deus venter ẽ. tamẽ venter non est creator
ostendendum est igit manicheis q̃ omia
sunt creata ab ipso deo visibilia ⁊ inuisibi
lia. Scribit nanq̃ Math. vi. ca. Respici
te volatilia celi ⁊c. Et subdit pater vester
celestis pascit illa. ergo cibus corruptibilis
quo aues pascuntur a patre celesti est. Et
Math. v. ca. dicit de pane celesti. pluit su
per iustos ⁊ iniustos. ergo pluuia est a deo
Et Math. viij. ca. scribitur de christo q̃
venti ⁊ mare tanq̃ dño obediebant ei. et
Joh. i. ca. Omnia per ipsum facta sunt. ⁊
iterum ibi. In propria venit ⁊ sui eum nõ
receperunt. Sed non erant per gratiam.
sui. cum essent mali. ergo sui erant per cre/
ationem. Item mutauit aquam in vinuꝫ
corruptibile. Johannis. ij. ca. ergoꝝ corru
ptibilia sunt ab ipso. Et apostolus ad Ro
ma. ij. ca. ait. ex ipso ⁊ per ipsum ⁊ in ipso st
omnia. Et prime ad Choꝝ. x. ca. Ex deo
omnia. ⁊ ad Eph. iij. ca. ipsius factura su/
mus. ⁊ eiusdem. iij. ca. In deo qui creauit
omnia. et ad Collocen. iij. ca. In ipso con/
dita sunt vniuersa que sunt in celoꝝ in ter
ra visibilia ⁊ inuisibilia ⁊ ad Hebre. i. ca.
Initio tu domine terram fundasti: et ope/
ra manuũ tuarum sunt celi. ⁊ Actu. iij. ca.
dicitur. Tu fecisti celum et terram. et eius
dem. xvij. ca. deus qui fecit munduꝫ ⁊ om/
nia que in eo sunt. ⁊ Apoca. x. ca. Iurauit
per viuentẽ in secula seculoꝝ qui creauit ce
lum ⁊ terraꝫ mare et omnia que in eis sũt
mouent̃ ita q̃ manichei absq̃ vlla rõne do
centes multas fatuitates. ¶ Secũdus er/
roꝝ manicheoꝝ est contra incarnatõis cri
sti veritatem. dicunt em̃ christũ non habu
isse verã humanam naturam. Sed cõtra
istos est scriptura sacra. que christũ affir/
mat deum ⁊ hominẽ: hominẽ ꝯo pfectuꝫ
ex anima rõnali ⁊ humana carne subsistẽ/
tem. atq̃ verũ redemptorẽ mũdi affirmat
q̃ nos redemit p̃cioso sanguine suo ¶ Ter
cius error manicheoꝝ est contra legis an/
tique bonitatem. dicũt em̃ patres veteris
testamenti fuisse damnatos. qꝛ legunt̃ ali
quando peccasse. Sed sil'r dicenduꝫ foret
de petro ⁊ paulo qui aliqñ peccauerũt. qõ
ip̃i negant. Sed nos pbamus testimonijs
noui testamenti qõ ip̃i recipiũt antiquos
patres bonos fuisse atq̃ saluatos. nam le/
git Math. viij. ca. Multi ab oriente et
occidente veniẽt ⁊ recumbent cum abraaꝫ
ysaac ⁊ iacob in regno celorum. ergo abra
am ysaac ⁊ Jacob sunt in regno celorum.
Item Math. vij. cap̃. In transfiguratione
domini apparuerunt Moyses ⁊ Helias
cum eo loquentes. si damnati fuissent in
transfiguratione illa non affuissent. Insu
per Lu. xvi. Lazarus mortuus portatus
est ab angelis in sinum Abrae. Tenet ad
huc manichei legem veterem datam esse a
principe tenebrarum ⁊ malam esse. Cui
errori occasionem dedit primo legis gra
uitas. Visum est em̃ aliquibus non fuis/
se deum benignum qui tam graue onus

populo imposuerit. Ad quod dicendum q̃
corda iudeorum erecta erāt p presumptiōem.
Nam dicebant Exod. xviij. c. Nō deest q̃
implea t: sed deest qui iubeat. et Exo. xxiiij.
ca. Respondit vniuersus ppl's simul cun
cta que locutus est dnīs faciemus. ideo hu
miliandi erant grauī onere legis vt ad au
xiliū gr̃e currerent. Secūdo dedit occasio
nē huic errori iusticia, qua puniebāt crimi
nosi. vñ dicunt non fuisse deū benignū qui
legem tā crudelē dedit. Ad quod dicendū
q̃ cum principiū sapientie sit timor dei vt
scribit Prouerb. i. ca. perfectio ꝯo sapientie
sit amor dei. Prima lex debet incboare a ti
more malos acriter puniendo. secūda lex
debuit sapientiam pficere cū amore mul
tis ammonitōnibus et pmissionib. et bene
ficiorū exhibitiōibus incitādo. Tercio hu
ic errori occasionem dedit verbum apl'i. ad
Roma. vi. c. vbi ait. nūc soluti sumus a le
ge mortis. et vocatur ab apl'o lex vetus lex
mortis. Ad qd dicendum q̃ lex mortis fuit
suis transgressoribus. sed lex vite fuit inten
tione dantis. sed lex mortis vicio trāsgre
dientis vnde subdit apl's. Quid ergo di
cemus: lex peccatum est absit. Sunt et alij
manicheorum errores ridendi. q̃s causa bre
uitatis omittimus. Si quis aūt de ill' ple
nius edoceri velit legat sūmam de virtuti
bus et ibi materiā istū bene copiosecq̃ dige
stam inueniet. ¶ Terciū dubiū fuit. Que
fuerūt media ad penitentiā et ꝓuersionem
Augustini cooperantia. Et dicī' q̃ tria. Pri
mū fuit pie matris lachrymosa ora. Secū
dū ambrosij facūda pdicatio. Terciū exē
plorum, puocatio. Primū fuit pie matris la
chrymosa oratio. Ipse nanq̃ in ꝓuincias
Africe ciuitate ꝯo chartaginēsi ortus ho
nestis parētib genitus est ex pie sed patri
cio: matre ꝯo monicha nūcupata. hec reli
giosa valde. et in xpi amore fundata plurī
mū flebat, p filio: et ipm ad vnitatem fidei
reducere satagebat. Quadā aūt vice et ipe
in li. ꝓfessionū testat' mater illa sancta vidit
se stare i q̃dā line lignea licet tristez. et q̃dā
ei pulcerrim' iuuenis astitit et causā tante
tristicie requisiuit. Que cū diceret pditio
nē filij mei augustini deploro. Ille respon
dit esto secura q̃ vbi tu ibi ille. et ecce con
tinuo filiū suū iuxta se stare vidit: hec post
dū Augustino retulisset. Ille ait falleris
mater nō tibi sic dictū est. Sed vbi ego ibi
tu. econtra illa dicebat. Nō fili mihi dictū
est vbi ille ibi tu. Sed vbi tu ibi ille. Ro
gabat ergo sedula mater q̃si ꝑportuna q̃n
dā episcopū vt, p suo filio intercedere dig
ret. Cui tanta quodāmodo importunita
te deuictus, pphetica voce respondit: vade
secura q̃ impossibile est vt fili' tantarū la
chrymarū peat. De ipa it aq̃ referre possu
mus illud qd xps in sermone q̃ legit in fe
sto beati Jacobi maioris dixit. nō sentie
bat inquit illa sicut cetere matres q̃ corp'
natorum amant animam aūt ꝓtemnūt. De
siderant em̄ illos valere in hoc seculo: et nō
curāt quid in alio sūt passuri. Alij militia
filijs, putdent alij honores et nemo filijs, p
uidet dnīs: pditionē illorū cum magno p
cio cōparāt. et salutē illis nec dono accipe
re volunt. Si vident illos paupes tristan
tur et suspirāt. Si aūt viderint peccantes
nemo tristat'. vt ostendāt q̃ corporum sūt pa
rentes nō animarum. hec ille. Secundū me
diū q̃ cōcurrit ad penitentiā et ꝓuersionē
Augustini fuit ambrosij facūda pdicatio
Cū em̄ augustinus apud chartha ginem
multis annis rhetoricam docuisset occul
te matre nesciēte Romā venit et ibidē ml'
tos discipulos cōgregauit. bis tribus me
diolānēses a synaco pfecto romanorum peti
ere sibi doctorē i rhetorica destinari. Erat
ibi tūc pful vir dei ambrosi' et ad pces me
diolanensiū illuc mitnt' augustin': mater
aūt ei' ḋescere nō valēs cū m'ta difficulta
te ad eū venit: et ipm iā nec vere maniche
um: nec vere catholicū reperit. Cepit aūt
augusti. btō ambrosio adherere et e' pdica
tōes frequēter audire. Erat em̄ in pdica
tione satis suspēsus ne q̃d ꝗ ipaz maniche
orū heresim vel, p ipa diceret q̃dā uice con
tra illū errorē Ambrosi' diuti' disputauit
et ipm aptis rēnib et auctoritatib ꝓfuta
uit. ita vt error a corde Augustini penit'
pelleret. Terciū mediū qd ꝓcurrit ad peī
tentiā et ꝓuersionē augustini or exēplorum, p
uocatio et iflāmatio. Cū em̄ sic ip e narrat
in li. ꝓfessi. iā via xpi sibi placeret sz p ipaz
angustā adhuc ire pigeret imisit dnīs i mē
tē ei' vt ad Simplicianū i q̃ lucebat gr̃a
diuina ꝓgeret vt sibi estus suos conferenti

asia diuina

proferret quis essz aptus modus ambulā
di in via dei in qua alius sic ibat: displice
bat eim ei quicqd agebat in seculo pre dul
cedine dei z decore domus eius quā dile
xit. Simplician⁹ aūt cepit cū hortari ipse
quocz cepit seipz hortari ac dicere. Quot
pueri z puelle intra ecclesiam deo seruiūt.
tu nō poteris q̄ isti z iste. an vero isti z iste
in seipsis possunt z nō in deo suo: quid in
te stas z nō stas: proijce te in eū et excipiet
te sanabit te. Inter hoz colloquia memo
ria Victorini in mediū venit: vnde exhila
ratus Simplician⁹ narrat. Qualiter idē
adhuc gentilis ob sui sapiētiam rome qō
maximū erat tunc statuā meruisset. Et q̄li
ter se sepius xp̄ianū dicebat: cui cū Sim
plician⁹ diceret: nō credo nisi videro te in
ecclia: ille iocādo dicebat: nunqd parietes
faciūt hominē xp̄ianū: tandē duz ad eccle
siam venisset z ei tanq̄ verecundo occulte
liber vbi erat symboluz fidei ad legendū
datus fuisset ille in altū ascēdit z alta vo
ce pnunciauit. Tunc etiā ab africa quidā
amicus Augustini noīe Pontianus sup
uenit z vitam z miracula ipsius magistri
Antonij qui nup in egypto sub Constāti
no imperatore defunctus fuerat recitauit
hoz exemplis Augustin⁹ vehemēter exar
sit: ita q̄ sociū suū Alippium tam vultu q̄
mente turbat⁹ inuasit z fortiter exclama
uit. Quid patimur quid audim⁹. Sur
gunt indocti z celū rapiūt z nos cum do
ctrinis nostris in infernū demergimur: et
accurrēs in queudā ortuz sub quadā ficu
se proiecit vt ipse narrat in lib. cōfessionū
et amarissime flens lamētabiles voces da
bat. Cum autē amarissime fleret audiuit
vocem dicentē sibi. Tolle lege: aperuitcz
statim codicē apostolicū z cōiectis oculis
ad primū capitulū. legit. Induimini do
minū iesum xp̄m. z statim ab eo omnes du
bietatis tenebre diffugierūt: interim autē
tam vehemētissimo doloze dentiū torque
ri cepit: vt fere ad credēdā opinioē Corne
lij philosophi succederet q̄ summū bonuz
anime in sapiētia: summū ꝓo bonū corpo
ris in nullū sentiēdo dolorē posuerat. tam
vehemēs aūt ille dolor fuit q̄ etiā loquelā
amisit. Quo circa vt in li. cōfessionū refert
in tabulis cereis scripsit vt omnes pro eo
orarent vt dolorem illum deus mitigaret:
ipse ꝓo cuz alijs genua flexit z subito sanū
se sensit. insinuauit ergo per litteras san
cto viro Ambrosio votū suum vt moueret
quid sibi de libris sanctis legēdum esset:
quo acrior fieret fidei xp̄iane: at ille iussit
Esaiam ꝓphetā ea q̄ euāgelij vocationis
gentiū pronūciator apertior videat. Cui⁹
principiū cū Augustin⁹ nō intelligeret to
tum aliud tale esse arbitrās distulit vt il
lud relegeret cū in scripturis sanctis ma
gis exercitat⁹ esset. Aduenīte ꝓo pascali
tpe Augustin⁹ cum esset annoz trigita cū
filio suo a deo dato puero valde ingenio
so. quē Augustin⁹ in sua adolescētia dum
adhuc gētilis z p̄bus essz genuerat: necnō
cū Alippio suo amico sacrū baptisma su
scepit: de hac Augustini conuersione scri
psit sctūs Datius eps mediolanēsis. li. i.
sue cronice ca. x. de quo Datio Greg⁹. me
minit in libris dialogoz. Tunc in illo ba
ptismate Ambrosius cepit. Te deum lau
dam⁹. z Augustin⁹ respōdit. te dnm cōfite
mur. Et sic ipsi duo hunc hymnū alterna
tim cōposuerūt: z vsqz in finē decātauerūt
protin⁹ autē in fide catholica mirabiliter
ꝓfirmat⁹ spem omnē q̄z habebat in hoc se
culo dereliquit. z scholis q̄s regebat abre
nūciauit. O mirāda dextre dei excelsi mu
tatio que Augustinū non solū de tenebris
eduxit in lucem sed illum luminare gran
de in sua ecclesia prefecit.

De humili penitētia z singulari doctrina atqz integritate vite. b. Augustini. Ca. II

Secundū mysteriū de
clarandū de brō Augustino di
citur cōmendatio. Commēda
tur quidē maxime de tribus.

¶ Primo de penitētie humilitate.
¶ Secūdo de doctrine singularitate.
¶ Tertio de vite integritate.

¶ Primo cōmendat⁹ de penitētie humili
tate. Nam licet petā grauia amarissime
defleuisset: tñ ex ipsa humilitate de pecca
tis que nos minima reputam⁹ in li. cōfes
sionū deo se dolenter accusat. Sicut de eo
q̄ cū puer esset lu debat ad pilam cum ad
scholas ire deberet. Item de eo q̄ nō vole
bat legere vel addiscere nisi vi a parētib

vigeret. Itē de eo q̄ fabulas poetarū sicut
fabulā Enee cū adhuc esset puer libēter le
gebat: ⁊ Didonē moriuā ꝓpter amorē plo
rabat. Itē de hoc q̄ de celario vel mēsa pa
rentū aliq̄ furabat vt pueris ludētibus da
ret. Itē de eo q̄ in ludos pueroꝝ fraudulē
tas victorias exercebat Itē de eo q̄ pira ō
q̄dā arbore vicina vince sue cū esset anno
rum sedecim furat⁹ fuerat. Accusat etiā se
de eo q̄ aliqn̄ nimis libēter canē vidit cur
rentē. Et de eo q̄ per agrū trāsiēs venatio
ne libēter ꝓspexit: ⁊ de eo q̄ domi existens
araneas muscas suis retibus capiētes ni
mis attente ꝓspexit. Ideo aūt de his corā
dño ꝓfitebat vt ipse diē. Quia aliqn̄ a bo
nis meditatiōibus auertūt ⁊ oīones inter
rūpunt. Si q̄s ꝓ ho feruore cōpunctiōes de
uotionē ꝓtritionē Augustini penitēt⁊ ple
ne scire desiderabile legat libros ꝓfessionū
qui vndiq̄ resonant liquefactionē cordis
ipsius. Secundo cōmendat Augustin⁹ de
doctrine singularitate. Quā singularis et
excellētissim⁹ fuerit in doctrina oñdūt no
bis libri quos cōposuit: sz ad ei⁹ gloriā ac
cedit aliorū sctōꝝ doctoꝝ testimoniū: qui
de Augustino loquētes ipm copiosissimis
laudibus attollūt Ut̄ñ Prosper in li. de vita
cōtēplatiua inqt. Augusti. ep̄us acer erat
ingenio suauis eloquio: secularib litteris
perit⁹: in ecclesiasticis laboribus studiosus
in quotidianis disputatōibus clarus: in om
ni sua actiōe cōposit⁹: in questionibus solue
dis acutus: in cōuincēdis hereticis circū
spect⁹: in expositōe fidei nr̄e catholicus: in
explanādis scripturis canonicis cautus.
Quē in libellis meis ꝓ possibilitate mea
sū secut⁹. Et Ansel. in ꝓlogo monologiōn
nihil potui inuenire nec dixisse qd̄ nō ca
tholicoꝝ patrū ⁊ maxime beati Augusti
ni dictis cohereat. Et Policrates li. ij. ca.
xviij. narrationis auctorē magnum teneo
Aug⁊. Et Possidonius. Augustin⁹ sapiē
tie lumē ꝓfulgidū ꝓpugnaculū veritatis
oīnes ecclesie doctores tam ingenio q̄ scie
tia vicit. In cōparabiliter florens tam vir
tutū moribus q̄ influentia doctrinaꝝ. Hu
go in didascalō. li. iiij. ⁊ Isiō. li. vi. ethimo.
De nr̄is apud grecos origines in scriptu
raꝝ labore tam grecos q̄ latinos operum
suoꝝ numero superauit: denq̄ Hieronymus
sex milia libroꝝ eius legisse fatet. ho
rū tū oīm studia Augustin⁹ ingenio ⁊ scie
tia sua vicit. nā tāta scripsit vt diebus ac no
ctibus nō scribere quisq̄ valeat libros suos
sed nec legere qui dē occurrat. Et Egesip
pus in ꝓlogo libri de floribus paradisi. In
ter magnos ⁊ egregios catholice doctores
ecclesie preclarū fuisse ⁊ esse Augustinum
quis ignoret. quē cum diuina ⁊ humana
eruditiōe mirabilē oīnes orthodoxi in to
to terraꝝ orbe venerant: p̄cipue cū apostolice sedis antistites scripta eius sua ꝓba
bile auctoritate firmātes: tāto maiore stu
dio sp amplexi sūt quāto amplioze solatio
eis vsuros se fuisse testant. Et Cassiodo
rus in ꝓlogo sup psalteriū. Ad Augusti.
facūdissimi patris cōfugi opulētissimā le
ctionē: quo circa memor infirmitatis mee
mare ipsius quozūdam psalmoꝝ fontibus
perfusum: diuina miscēdia largiēte in riuu
los vadosos cōpendiose breuitat⁊ deduxi
vno codice tot diffusa cōplectens quot ille
in decades quindecim mirabiliter expli
cauit. Sz vt quidā de Homero ait. Ta
le est de eius sensu aliqd subripere quale
Herculi clauā de manu tollere. Est eñ
lr̄aꝝ oīm egregi⁹ mgr̄ decurrēs tāq̄ fons
puriss̄im⁹ nulla fece pollut⁹. Sz in integri
tate fidei ꝓseuerās: nescit hereticis locū da
re: vñ se possint aliq̄ colluctatōe defendere
Totus catholicus. tot⁹ orthodoxus inueni
tur: ⁊ in ecclesia dñi suauissimo nitore re
splēdēs: superni luminis claritate radiat.
Et Haymo in cōmentario sup scēda epla
ad Cor⁊ fm btm̄ Aug⁊. necesse est ad alti
ora cōscēdere: ⁊ pfundiora scrutari: qui in
lucidādis questiōibus oīnes doctores excel
lit. Et iterꝝ Haymo ibidē Sicut sol in lu
mine excedit oīnes planetas: ita Augusti.
oīnes excessit in sacris exponēdis scriptu
ris. Et Volusian⁹ cui Aug⁹. epla scri
psit. Legi dei deest quicqd Augu. cōtige
rit ignorare. Et Gregori⁹. in epla ad In
nocētiū p̄fectū africe. Q̄ expositionē san
cti Job vobis trāsmitti voluistis: vīo stu
dio cōgaudem⁹: sz si delitioso cupitis pa
bulo saginari: beati Augustini cōpatrio
te vīi opuscula legite: ⁊ ad cōparationē illius
siliginis nostrū furfurē non queratis. Et
idē in registro legit q̄ btūs Aug⁹. nec cuz

sorore habitare cōsenserit dicens. Que cū
sorore mea sunt sorores mee nō sunt. docti
ergo viri cautela magna nobis debet esse
instructio. Et Hiero. in li. de duodecim
doctoribus. Augustinus eps volās per mon/
tiū cacumina: quasi aquila multa celorū
spacia terrarūq; situs z aquarū circulū cla
ro sermone pnunciauit. Et idē in epla ad
Augs. duobus libellis tuis eruditissimis
et omis eloquētie splēdore fulgētibus respō
dere nō potui. Certe quicquid dici potuit:
et assum ingenio et de scripturarū hauriri
fontibus a te positū est atq; disertū: sed que
so reuerētiā tuā parūper patiaris me tuū
laudare ingeniū. Sunt z alia tam Hie/
ronymi q̄ aliorum doctorū testimonia de
laudibus Augustini que nos breuitatis cau
sa pertransim⁹. ¶ Tertio cōmendat Au/
gustinus de vite integritate: post cōuersi/
onem quidē integerrimā vitam atq; san/
ctissimam duxit: nam cmediolano disce/
dens assumptis secum Nebridio et Euo/
dio matre ad africam remeabat. Sed cū
essent apud hostiaz tiberiniam: pia mater
eius defuncta est: post cuius mortē reuer/
sus est Augustin⁹ ad agros proprios: vbi
cum his qui adherebāt ieiunijs z oratiōi
bus deo vacabat scribebat libros z indo/
ctos docebat. Fama aūt eius vbiq; defun
debatur et in omibus libris suis z actibus
admirabilis habebat. Refugiebat autem
ad aliquam ciuitatē accedere que careret
episcopo: ne ipsum in predicto officio occu
pari cōtingeret. Eodē tēpore apud Hyp
ponem erat quidam vir magnarū opum:
qui Augustino misit q̄si ad eū accederet
et verbū ex ore suo audiret seculo reūncia/
re posset. Nō Augustin⁹ vbi cōperit: illuc
concitus iuit. audiēs autē Valerius hyp
ponēsis episcopus famā eius ipsum pluri
mum retinentē in ecclesia sua presbyterū
ordinauit: nōnullis quidā lachrymas fu/
as superbe interpretātibus: z tanq̄ eū cōso
lantibus: z dicentibus qz z locus presbyterij li
cet ipse maiori dignus esset appropinqua/
ret tamē episcopatui. Qui statim mona/
sterium clericorum instituit. Et cepit viuere
fm regulā sub sanctis aplis cōstitutā vbi
nullus aliqd ppriū habebat: sed omes in
cōmuni viuebāt. De cui⁹ monasterio decē
episcopi fuerunt electi. Fratribus autē suis
quos canonicos regulares vocauit regulā
tradidit sub qua militant pdicatores he/
remitani: seruite: ordo sancte Brigide: or/
do sancti Hieronymi: ordo sancti Johā/
nis hierosolomitani: ordo sancti Antonij
ordo cruciferorum. Cum ꝓ Valerius
episcopus esset grecus: et minus in latina
lingua z litteris doctus Augustino pote/
statem tribuit: vt contra morem oriētalis
ecclesie coram se in ecclesia pdicaret: vnde
cum episcopi cōtradicerent ille de hoc non
curabat: dūmodo per cuz fieret: quod per
se fieri nō valebat. Eodē tempore psbyte/
rū fortunatū manicheū z alios hereticos:
pcipue rebaptisatos donatistas z manichē
os cōuincit abstulit z fugauit. Cepit autē
Valerius formidare ne sibi Augusti. tol/
lerēt. z ab alia ciuitate in epm peterēt: nā
sibi aliqn ablatus fuisset. nisi cū ad locū se
cretū trāsire curasset: ita vt inuenire mini/
me potuisset: impetrauit igit ab archiepo
cartaginēsi: vt ipe crederet: z Augs. hypo
nēsi ecclie pficeret in epm. sz cū hoc Aug⁹.
omimode recusaret: cōpulsus tñ succubu/
it z epatus curā suscepit. Nō in se postea
fieri nō debuisse vt suo viuente epo ordina
retur: z dixit z scripsit ppter cōciliū vniuer
salis, phibitionē. Quā post modū ordina
tus didicit: q̄ sancte in epatu se habuit vi
dere poteris in legenda. in dieb⁹ autē eius
vādali totā africe, puinciā occuparūt: va/
stātes omia: nec parcētes sexui ordini vel
etati. Et vt plerq; tradūt vādali poloni
esse credūt a flumine vādalo polonie dicti
in li. ꝓo historie hispanie scribitur. Oī tpe
agensorici regis vādalorū facta est ab ipso
grauis ecclesie psecutio in hispania z afri
ca, nā multos martyres fecit: cōfessoribusq;
lingnas abscidit: q̄ vt Isiō. narrat abscis/
sis linguis pfecte loqbant. z de his fit mē/
tio. C. de offi. pfec. prtorio africe. cū tādē vā
dali ad hippon. ciuitatē venissēt: Aug⁹. cō
uocatis fribus dixit. Ecce rogaui dñm vt aut
nos ab his periculis eruat: aut patientiā
tribuat: aut me de hac vita suscipiat: ne tot
calamitates videre compellar. Et ecce ter
tium qō petijt obtinuit. Tectio namq; ob/
sidionis mense februi labozās lecto decu/
buit. in quo septē psalmos cū lachrymis

legens: sumptaq; eucharistia: reuerentissime integro aspectu atq; auditu coram positis fratribus & orantibus migrauit ad deum anno etatis sue lxxvi. epatus ꝓ sui. xlv.

De miraculis & translatione corporis beati Augustini: de quo fit officiū duplex in ecclesia. Capitulum. III.

Ertiū mysteriū declarandū de beato Augustino dicit magnificatio. placuit quidē omnipotenti deo hunc sanctū magnificare precipue in tribus.

¶ Primo in miraculorū rutilatione.
¶ Secūdo in corporis trāslatione.
¶ Tertio in officij celebratione.

¶ Primo magnificauit eū deus in miraculorū rutilatione. Nam in vita & in morte miraculis claruit. In li. nāq; xxij. de ciui. dei. dicit de se nomē ex humilitate non exprimēs. Scio enim semel pro adolescēte quē nō vidit orasse illūq; illico demonio caruisse. Cum etiā quidā infirm⁹ incidi deberet et de eius morte ob incisionē plurimū timeret cū infirm⁹ cū multis lachrymis deū exorasset: cū eo & pro eo Augustin⁹ orauit: & sine aliq; incisione integra sanitatē recepit. hec & alia in vita sua legūt fctā. p⁹ mortē ꝓ cōpertū est illū miraculis plurimis coruscasse. Ex quibus aliq; enarrabim⁹. Volēdinari quidā in btm Augustinū specialē deuotionē habēs: cū quādā infirmitatem que dicit flegma salsum in tibia pateret: btm Augustinū deuote in sui adiutoriū inuocabat. Cui per visum sanct⁹ Augustin⁹ apparuit: & tibiā manu palpās integre restituit sanitati: qui excitat⁹ se liberatū inuenit: & deo & bto Augustino gratias reddidit. Quidā puer cū vitio lapidis pmeret: & de ꝓsilio medicorū incidi deberet. mater pueri mortis sibi timēs pericū btm Augustinū deuote in sui filij subsidiū inuocauit. Statimq; fusa oratione vrina cū lapide emisit: & plenā sanitatē recepit. Preposit⁹ cuiusdā eccl'ie in btm Augustinū multā deuotionē habēs: cū p tres annos grauē infirmitatē passus fuisset: ita vt de lecto surgere nō valeret aduentē solēnitatē beati Augustini cū iā in eius vigilia ad vesperas pulsaret ad rogandū sctm Augustinū tota deuotiōe se cōtulit. Cui in albis sctus Augustin⁹ apparēs dixit. Ecce assum totiēs ad te vocat⁹: surge cito & celebra mihi officiū vesptinū. Qui san⁹ surgēs cūtis stupētibus ecclesiā intrauit: & officiū deuote pegit. ¶ Secōdo magnificauit de⁹ btm Augustinū in corpis trāslatōe. Nā postq; gēs barbara africā occupauit fideles corp⁹ Augstini ceperūt & ipsum in sardiniā transtulerūt. Transactis aūt ab eⁿ obitu annis ducētis octoginta. Pupā dus deuot⁹ lōgobardorū rex audiens sardiniā a sarracenis depopulatā solēnes illuc nuncios misit vt doctoris sancti reliquias papiā deferrēt. Qui magno pōcio dato corp⁹ sancti Augustini tulerūt. & vsq; ianuā portauerūt. Q' deuot⁹ rex audiēs vsq; ad pdictā ciuitatē cum magno gaudio cidē obuiauit & reuerēter excepit. Cū aūt mane vellēt corp⁹ illud deducere: nullo mō moueri potuit: donec rex votum emisit q̄ sibi inde deuci pmitteret: ibidē in suo noīe ecclesiā fabricaret. cū aūt votū fecisset stati sine difficultate inde deductū est. Rex aūt qd̄ vouerat impleuit. Et ibidem in honore beati Augustin ecclesiā fabricauit. Idē miraculū die sequēti in q̄dā villa epatus terdonēs que dicit caselle ꝓtigit. Et eo mō ibidē in honore beati Augustini ecclesiā fabricauit. Insup villam ipsam cū omnib⁹ appēditijs ꝓcessit seruiētibus eccl'ie sancti Augustini ppetuo possidēdā. Sicq; cū magno gaudio papiā deducit: & in eccl'ia scti Petri que celū aureū dicit honorifice collocat. ¶ Tertio magnificauit de⁹ btm Augustinū in officij celebratōe. Nā nō nisi deo inspirtāte factū est vt eccl'ia statuit vt officiū quatuor doctorū pncipaliū Augustini videlicet Hieronymi & Ambrosij atq; Gregorij solēniter seu dupliciter celebraret: sicut patet li. vi. de reliquijs et veneratōe sctorū in ca. gloriosus deus. Igit Augustinū doctorē magnū veneremur in terris: vt sic per illi⁹ merita cū ipso regnare possimus in celis. Ubi xpo iesu fruemur cum gaudio qui benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo. LVI. de beato Hieronymo: qui gloriā ingentē adeptus est ꝓ: er scientiam penitentiam & patientiam.

Beatificauit illū in gloria ⁊ circūcinxit illū zona glorie Scribunt hec verba Eccli. xlv. ca. Nescio qua copia ⁊ facultate dicēdi laudes Hieronymi gloriosi perorari possint qui tū doctrine ybertate: tuz eximie sanctitatis merito admirabilez ac venerādū se cūctis mortalib⁹ pbet. Is nā ꝗ est quē ecclesia sctā dei ꝓclarissimū veritatis doctorē fatet. eiusꝗ scripta roborat ꝓfirmat atꝗ cōprobat ⁊ acceptat. sicē patz xv. di. decretoꝝ ca. sctā romana ecclia. Is est qui in toto orbe a cūctis fidelib⁹ sūma et singularissima deuotōe colit. cui⁹ nomē latitudinis terre cōpleuit. Is denicꝗ est q̄ inter angelo⁹ choros nō mediocri gloria fulget in regno celo⁹ quē deus bñdici⁹ sto la immortalitatꝗ decorauit. Quis igit̄ audebit de Hieronymo nō nisi balbutiēdo loqui Verūtū vt debito satisfaciā. cū in solēnitate ipsius de eo verba facere opus sit. cū omni qua poterim⁹ affectione de illi⁹ gloria tractabim⁹. de qua dicūt̄ ꝗba ꝓlata In quib⁹ exprimit̄ magnitudo glie Hieronymi quā assecut⁹ est tam in brā vita q̄ etiā in pñti seculo. Quare aūt Hieronymus sit adeo gloriosus effectus. Triplex potest ratio assignari.

¶ Prima dicitur scientie.

¶ Secunda patientie.

¶ Tertia penitentie.

¶ Qualiter scientia Hieronymi fuit a magistris eū docētib⁹ causata ⁊ q̄ simul cum illa habuit scientiā infusā. ⁊ q̄liter alios doctores superauit in noticia diuersoꝝ idiomatū ⁊ multitudine historiaꝝ ⁊ in vtili scripture trāslatione. Capitulum I.

Prima ratio quare hieronym⁹ gloriosus effect⁹ est: et nomē grāde lib⁹ vēdicauit in celo ⁊ in terra dicit̄ scientie. nā effulsit in eo scientia reruz humanaꝝ ⁊ diuinaꝝ. Et illa verbo ⁊ litteris cōmunicauit. hinc Daniel̄. xij. ca. scribit̄. Qui docti fuerint fulgebūt quasi splendor firmamēti. ⁊ qui ad iusticiā erudiūt multos: quasi stelle in perpetuas eternitates. Verūtamē in hac parte tria se ingerūt dubia declaranda.

¶ Primū vtruz scientia beati Hieronymi fuit in eo a magistris eū docētib⁹ causata.

¶ Secōm vtrū scientia Hiero. fuit acq̄sita.

¶ Tertiū vtꝝ scia hie. fuit excellētissima.

¶ Ad primū dubiū. rñdere debem⁹ q̄ scientia Hiero. fuit in eo causata a mgris euz docetib⁹. Nam vt colligit̄ in dictis eius in libro de viris illustrib⁹: cū ipse genit⁹ esset patre Eusebio. xxvi. anno imperij magni Constantini: in oppido stridonio quod a gothis euersum dalmatie quōdā pannonieq̄ cōfinīū fuit cū parentib⁹ in puericia veniēs romā: viris insignib⁹ tradit̄ instrucendus: nā in grāmatica Donatū habuit pceptorē: in rethorica Victorinū. Quātū ꝓo in discendo laborauerit: ipse asserit in epl̄a ad Occeanū: vbi scribit. Quz essem iuuenis nimio fereubā amore discēdi: nec iuxta quorūdā pſumptionē ipse me docui Apollinarē audiui antiochie frequēter et colui. Jam canis spargebat̄ caput ⁊ magistrū decebat q̄ discipulū: prexi tū alexādriā audiui didimū in mlt̄is ei grās ago: q̄ q̄ nesciebā didici: ⁊ q̄ sciebā illo docēte non perdidi: veni rursus hierosolymā ⁊ bethleē: quo labore/quo pcio: baraniā nocturnū habui pceptorem. Timebat enī iudeos: ⁊ altez mihi exhibebat Alcomedū: Et in epl̄a ad rusticū monachū inq̄t. Dū essem iuuenis: ⁊ me solitudīs deserta vallarēt incētiua vitioꝝ: ardorēq̄ nature ferre nō poterā Quā cū crebrīs ieiunīs frangerē: mēs tū cogitatōib⁹ estuabat: ad quā hebdomadā cuidaz fratri qui ex hebreis crediderat me in disciplinaz dedi: vt post Quintilianū acumina Ciceronisq̄ fluuios gratuitatēq̄ frontonis ⁊ leuitatē Plinij alphabetū discerē stridentia anhelitaq̄ ꝗba meditarer: q̄d ibi laboris sumpserim: q̄d sustinuerim difficultatis: quotīes desperauerim: quotīesq̄ cessauerim: ⁊ ꝓ tēpore discendi rursus inceperim testis est ꝓscientia tam mea: qui passus sum q̄ eorū qui mecū vitā duxerūt: ⁊ grās ago dño q̄ de amaro semine litteraꝝ dulcedinis fructus capio. hec ibi Perrexit etiā cōstātinopolim vbi audiuit Gregoriū nazanzenū: vt ipse testat̄ in tertio Esaie explanationū libro. Dz obutare quis potest q̄ vnus homo alium docere nequeat. dicit nanq̄ dñs Matth. xxiij. ca. Nolite vocari rabbi vbi